

FÖRSVARETS HÖGSTA LEDNING

DET är nog ingen tillfällighet, att just frågan om organisationen av den högsta ledningen på ett särskilt sätt kommit i förgrunden av försvarsdiskussionen. Dels har man klart för sig, att detta problem är av alldeles särskild betydelse för vår militära effektivitet, dels synes det för den civila sakkunskapen ligga nära till hands att härvidlag inympa sina erfarenheter från motsvarande organisationsbildningar inom industrins och den statliga förvaltningens område. Visserligen är det ögonskenligt, att militära och civila förhållanden i mångt och mycket icke äro ensartade eller ens likartade, men man anser sig ha goda skäl att tro, att inom alla organisationer böra gälla samma grundprinciper, nämligen enkelhet, klarhet och lämplig ansvarsfördelning.

När man med denna utgångspunkt granskar försvarspropositionens avsnitt om högsta ledningen, har man svårt att känna sig helt övertygad om dess fulla ändamålsenlighet. Visserligen innebär propositionen i jämförelse med det Wärnska förslaget i så måtto en väsentlig förbättring, som den bestämt utsäger, att överbefälhavaren odelat skall ägna sig åt huvudfrågorna och chefen för försvarsstaben tillförsäkras en mer självständig ställning än han nu har. Men åtskilliga oklara punkter kvarstå alltjämt. Olägenheterna i förslaget ha utförligt belysts i de officiella yttrandena och i den pressdiskussion, som uppstått. Något nytt därutöver finnes knappast att andraga. Sammanfattningsvis torde kunna sägas följande. Befälsförhållandena äro oklara, samhörande arbetsuppgifter behandlas på olika staber, konformitet mellan freds- och krigsorganisation föreligger icke, överbefälhavarens och försvarsstabens verksamhet äro ensidigt inriktade på armén. Allt detta kan förklaras av att förslaget varken avser centralisering eller decentralisering, utan söker en medelväg. Då en smidig och rationell tillämpning av en organisation är en huvudfaktor vid allt arbete, synas invändningarna mot det framlagda förslaget vara så tungt vägande, att de icke kunna avvisas.

Mer tilltalande gestaltar sig det i ett tidigare skede framlagda alternativet om organiserandet av en stor försvarsstab med ty åtföljande centralisering. Därigenom skulle åstadkommas stark

koncentration i ledningen till förmån för snabbhet i det operativa arbetet och till förmån måhända för ökad enhetlighet i planläggningen. Denna organisation synes dock vara ohanterlig genom sin toppbelastning. Överbefälhavarens uppgifter skulle efter alla sannolikhetskalkyler överstiga mänsklig förmåga. En mångfald jämförelsevis obetydliga ärenden skulle behandlas av den högsta instansen; det faktiska ansvaret skulle icke ligga hos de högsta cheferna utan hos de mer undanskymda, föredragande sektionsscheferna i försvarsstaben, vilka i praktiken skulle bliva försvarsgrenshefer.

Återstår slutligen det s. k. alternativ II, där försvarsstaben skulle vara av mindre omfattning och syssla främst med det allmänna planlägningsarbetet, medan åt försvarsgrensheferna överlättes att ombesörja detaljplanläggningen av det operativa krigsförberedelsearbetet och att inför överbefälhavaren övertaga det verkliga ansvaret för respektive försvarsgrenar. I förhållande till den nuvarande ordningen skulle dess genomförande innebära, att arméchefen finge ungefär samma självständiga ställning som marinchefen tilldelades 1936 och flygchefen fått senare i realiteten; i gengäld skulle arméchefen befrias från en del nuvarande utbildningsuppgifter, som i stället skulle överlätas på särskilda inspektörer, och skulle härigenom mera odelat kunna delta i högkvarterets arbete. Även detta förslag har sina olägenheter, främst den att ordergivningen i högkvarteret kan bliva försenad i de fall, där vapengrenshefen och försvarsstabschefen äro av olika uppfattning. Det förefaller dock, som om nackdelarna i detta förslag äro av avsevärt mindre storleksordning än i de båda andra. Otvivelaktigt innebär detta förslag, att sakkunskapen bättre kommer till sin rätt, att ansvaret förlägges på rätt person, att klara befälslinjer skapas och att större svängrum ges åt det friska initiativet, sådant detta icke minst kommer till uttryck hos kårchefer och förbandschefer.

I valet mellan dessa tre olika föreslagna lösningar är man alltså böjd att förorda den sistnämnda, vilken i högre grad än de andra synes ge garantier för friktionsfri handläggning av ärendena och ökad effektivitet i utförandet. Erfarenheterna sedan 1936 äro visserligen inte entydiga men peka närmast i denna riktning. Ju enklare och mer rätlinjig en organisation är, desto större förutsättningar föreligga, att den skall stå rycken i hårda situationer och giva åt handlandet den säkerhet och beslutsamhet, som är det primära i det militära kallet.